

Bir Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulama Merkezinde Yaş Kupa Terapisi ve Hirudoterapi Yapılan Hastaların Laboratuvar Sonuçlarının ve Tansiyon Ölçümlerindeki Değişimin İncelenmesi

Investigation of Laboratory Results and Change in Blood Pressure Measurement of Patients Undergoing Age Cup Therapy and Hirudotherapy in a Traditional and Complementary Medical Center

İsmail SARIKAN^{a,b}, Hasan Basri SAVAŞ^c

^aAlanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği ABD, Antalya, TÜRKİYE

^bAlanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Alanya Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp (GETAT) Uygulama Merkezi, Antalya, TÜRKİYE

^cAlanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıbbi Biyokimya ABD, Antalya, TÜRKİYE

Bu çalışmanın ön verileri daha önce, 18. Ulusal Aile Hekimliği Kongresi (31 Ekim-2 Kasım 2019, Ankara)'nde sözlü olarak sunulmuştur.

ÖZET Amaç: Geleneksel ve tamamlayıcı tıp (GETAT) uygulamaları, dünya genelinde yaygın olarak yapılmaktadır. Bu çalışmada, ALKÜ Alanya Eğitim ve Araştırma Hastanesi Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp (GETAT) Uygulama Merkezine 30 Mayıs 2018-10 Ocak 2019 tarihleri arasında başvuran kişilerin sayısı, başvuru nedenleri ve başvuruların uygulanan geleneksel yönetime göre sınıflandırılması, uygulama öncesi istenen tetkiklerin geriye dönük olarak değerlendirilmesi amaçlanmıştır. **Gereç ve Yöntemler:** ALKÜ Alanya Eğitim ve Araştırma Hastanesi GETAT Uygulama Merkezine ilk seans başvurusu olan 83 kadın, 42 erkek, toplam 125 gönüllü oluru alınarak çalışmaya dâhil edilmiştir. 89 hastaya hacamat (yaş kupa) ve 36 hastaya sülük tedavisi (hirudoterapi) uygulanmıştır. İstatistiksel analiz yapılmıştır. Sonuçlar; sayı, yüzde frekans, ortalama±standart sapma olarak verilmiştir. Kategorik yapıdaki özellikler bakımından grupların karşılaştırılmasında ki-kare testi kullanılmış ve $p<0,05$ anlamlı kabul edilmiştir. **Bulgular:** Toplam 125 hastanın ortalama±standart sapma olarak beden kitle indeksi (BKİ) değeri; $29,47\pm5,69$, yaş değeri; $48,90\pm14,29$, meslek dağılımı; ev hanımı 62 (%49) kişi, çiftçi 20 (%16) kişi, işçi 10 (%8) kişi (%8), memur 10 (%8) kişi, diğer (emekli, öğrenci vb.) 23 (%18) kişi olarak bulunmuştur. Açlık kan glukoz değeri 105 ± 43 mg/dL olarak bulunmuştur. **Sonuç:** Hirudoterapi ve yaş kupa terapisi için başvuran 125 hastanın BKİ açısından fazla kilolu aralığının üst sınırında ve obezite sınırına çok yakın durumda oldukları görülmektedir. Açlık kan glukoz değerleri, normal aralık olarak belirlenen 70-100 mg/dL aralığının üstündedir. Bu sebeplerle GETAT başvurusu yapan hastaların insülin direnci açısından değerlendirilmesi ve insülin direnci varsa uygun tedavi ile tip 2 diyabetes mellitus oluşumunun önlenmesi için çalışılması uygun olacaktır.

ABSTRACT Objective: Traditional and complementary medicine practices are widely practiced worldwide. In this study, the number of people who applied to the ALKU Alanya Training and Research Hospital Traditional and Complementary Medicine Application Center between 30 May 2018 and 10 January 2019, the reasons for application and the classification of the applications according to the traditional method applied, retrospective evaluation of the examinations requested before the application it intended. **Material and Methods:** 83 women, 42 men, who had the first session applications to ALKU Alanya Training and Research Hospital Traditional and Complementary Medicine Application Center, were included in the study by consenting a total of 125 volunteers. Hcamat (age cup) was applied to 89 patients and leech therapy (hirudotherapy) was applied to 36 patients. Statistical analysis was done. The number is given as percentage frequency, mean±standard deviation. Chi-square test was used to compare the groups in terms of categorical features, $p<0.05$ was considered significant. **Results:** As mean±standard deviation of 125 patients; body mass index (BMI) value; 29.47 ± 5.69 , age value; 48.90 ± 14.29 occupational distribution; housewives were 62 (49%), farmer 20 (16%), worker 10 (8%), officer 10 (8%), other (retired, student etc.) 23 (18%). Fasting blood glucose value were 105 ± 43 mg/dL. **Conclusion:** 125 patients applying for hirudotherapy and age cup therapy appear to be at the upper limit of the overweight range and very close to the obesity limit in terms of BMI. The fasting blood glucose values are above the 70-100 mg/dL range, which is determined as the normal range. For these reasons, it will be appropriate to evaluate patients who apply for Traditional and Complementary Medicine in terms of insulin resistance and to work for the prevention of type 2 diabetes mellitus formation with appropriate treatment if there is insulin resistance.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel tıp; kupa tedavisi; hirudoterapi

Keywords: Traditional medicine; cup therapy; hirudotherapy

Correspondence: Hasan Basri SAVAŞ
Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıbbi Biyokimya ABD, Antalya, TÜRKİYE/TURKEY
E-mail: hasan.savas@alanya.edu.tr

Peer review under responsibility of Journal of Traditional Medical Complementary Therapies.

Received: 14 Feb 2020 **Accepted:** 07 Apr 2020 **Available online:** 18 Apr 2020

2630-6425 / Copyright © 2020 by Türkiye Klinikleri. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

Geleneksel ve tamamlayıcı tıp (GETAT) uygulamaları, dünya genelinde yaygın olarak yapılmaktadır. Bu konudaki en önemli sorun, ehil olmayan ellerde ve denetimsiz yapıldığında ortaya çıkabilecek komplikasyonların ciddiyetidir. Bu sebeple tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de GETAT uygulamalarının yasal zeminde yapılması, denetim altında olması, uygulayan hekimlerin yeterli eğitimden geçerek sertifika alması için çalışmalar yapılmaktadır. Ülkemizde GETAT uygulamalarının çerçevesi, 27 Ekim 2014 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan GETAT Uygulamaları Yönetmeliği ile belirlenmiş ve yasal olarak uygulanmaya başlanmıştır. Bu yönetmeliğe göre Sağlık Bakanlığı tarafından yalnızca hekimlere, sadece kendi alanında uygulama yapmak üzere diş hekimlerine, 15 ayrı alanda uygulama izni ve yetkisi verilmiştir.¹

Hirudoterapi, MÖ 1500 yılına kadar dayanan, yazılı belgelerde kayıtlar görünmekte olan bir GETAT metodudur. Bu metot, temelde tıbbi sülükler kullanılarak ilgili bölgedeki kanın emilmesi ve bu esnada o bölgeye çeşitli biyoaktif salgıların salgılanması esasına dayanır. Bu biyoaktif salgılar sebebiyle hirudoterapi; analjezik, antiinflamatuvar, antikoagülan, bağışıklık sistemi düzenleyici, kas gevşetici amaçlar başta olmak üzere birçok tıbbi etki elde etmek için kullanılmaktadır. Bu etkiler hirudoterapinin, hipertansiyon üzerine olumlu terapi etkisi olacağı düşünülmektedir.²

Kupa terapisi, cilt üzerinde belirli bölgeye yerleştirilen kupalar aracılığı ile lokal ısı uygulanması sonucunda o bölgede çeşitli etkilerin meydana getirilmesi işlemidir. Herhangi bir kesi yapılmaksızın yapılan kupa uygulamasına kuru kupa terapisi denir. Lokal kuru kupa uygulaması bir vakum etkisi oluşturur. Bu sayede dolaşım hızlanır, masaj etkisi oluşur. Yaş kupa terapisi ise steril şartlarda ciltte yapılan yüzeysel ve kısa kesiler sonrasında o bölgeye kupa ile lokal ısı uygulamasıdır. En fazla 1 mm derinliğinde ve 2-3 mm uzunluğunda kesiler yapılması sonucunda yaş kupa uygulaması yapılabilir. Yaş kupa terapisi sayesinde interstisyel sıvının ve kılcal damarlardaki kanın bir kısmı kupanın içine geçer. Uygulama sonrasında kupaya geçen kısım atık olarak alınır. Kupa uygulaması ile hem iskelet-kas sistemi hastalıklarında hem de kolesterol yüksekliği gibi bazı patolojilerde iyileşmeler rapor edilmiştir.³

Bu çalışmada, ALKÜ Alanya Eğitim ve Araştırma Hastanesi GETAT Uygulama Merkezine 30 Mayıs 2018-10 Ocak 2019 tarihleri arasında başvuran kişilerin sayısı, başvuru nedenleri ve başvuruların uygulanan geleneksel yöntemlere göre sınıflandırılması, uygulama öncesi istenen laboratuvar tetkiklerinin geriye dönük olarak değerlendirilmesi ve uygulamaların hipertansiyona etkisinin gösterilmesi amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

Bu çalışma, ALKÜ Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulunun 17 Ocak 2019 tarihli ve 1-25 sayılı izni alındıktan sonra yapılmıştır. Sağlık Bakanlığı tarafından ruhsatlı merkez olan ALKÜ Alanya Eğitim ve Araştırma GETAT Uygulama Merkezine ilk seans başvurusu olan 83 kadın, 42 erkek, toplam 125 gönüllünün oluru alınarak çalışmaya dâhil edilmiştir. 89 hastaya hacamat (yaş kupa) ve 36 hastaya tıbbi sülük tedavisi (hirudoterapi) uygulanmıştır. Aynı hastalardan ek seanslara başvuranlar varsa takibine devam edilmiştir. İstatistiksel analiz yapılmıştır. Sonuçlar; sayı, yüzde frekans, ortalama±standart sapma olarak verilmiştir. Kategorik yapıdaki özellikler bakımından grupların karşılaştırılmasında ki-kare testi kullanılmış ve p<0,05 anlamlı kabul edilmiştir. Bu makaledeki çalışmalar, Helsinki Bildirgesi 2008 Prensipleri’ne (<http://www.wma.net/en/30publications/10policies/b3/index.html>) uygun olarak yapılmıştır. Araştırma, sadece ALKÜ Alanya Eğitim ve Araştırma GETAT Uygulama Merkezine, belirtilen tarihler arasında başvuran bireyleri yansıtmaktadır.

BULGULAR

Toplam 125 hastanın ortalama±standart sapma olarak beden kitle indeksi (BKİ) değeri; 29,47±5,69, yaş değeri; 48,90±14,29, meslek dağılımı; ev hanımı 62 (%49) kişi, çiftçi 20 (%16) kişi, işçi 10 (%8) kişi, memur 10 (%8) kişi, diğer (emekli, öğrenci vs) 23 (%18) kişi olarak bulunmuştur. Uygulama endikasyonlarına göre kupa terapi için kas-iskelet sistemi rahatsızlığı %62 ile ilk sırada yer almakta olup, bağışıklık sistemini kuvvetlendirmek için %22, baş ağrısı ve migren için %16 olarak bulundu. Hirudoterapi için kas-iskelet sistemi rahatsızlığı %44 ile yine ilk sırada yer almakta olup, ikinci sırada %36 ile alt

ekstremiteler venöz yetmezliği (varis), %20 de diğer nedenler (akne, baş ağrısı, migren vb.) olarak görülmektedir.

Laboratuvar parametrelerinin uygulama öncesi incelenmesini yaptığımızda, hemoglobin (Hb); $13,58 \pm 1,55$ olup en düşük $9,88$; en yüksek $17,6$ bulunmuştur. INR değeri $1,00 \pm 0,08$; HbA1C $5,6 \pm 1,01$; açlık kan glukoz değeri 105 ± 43 mg/dL olarak bulunmuştur.

Kupa terapi ve hirudoterapiye başvuranlar cinsiyet yönünden incelendiğinde farklılık istatistiksel olarak anlamlıydı ($p < 0,05$). Kupa terapiye başvuranların 36'sı erkek, 53'ü kadın, hirudoterapiye başvuranların 6'sı erkek, 30'u kadındı.

Uygulama yaptıranlar, kan gruplarına göre sınıflandırıldığında en çok A Rh(+) kan grubu (%28), ikinci sıklıkta 0 Rh(+) kan grubu (%26) olup, en az sıklıkta ise A Rh(-) ve B Rh(-) (%1) kan gruplarına rastlandı.

Tansiyon ölçümleri, seanslar arasında karşılaştırıldığında birinci seansta; sistolik ve diastolik sırası ile ortalama \pm standart sapma olarak $124,68 \pm 16,98$ ve $76,40 \pm 10,43$ idi. İkinci seansta ise $121,36 \pm 17,87$ ve $75,22 \pm 9,57$ olarak ölçüldü. Hem sistolik hem de diastolik tansiyonda GETAT uygulamaları ile düşüş olmasına karşılık, bu düşüş istatistiksel olarak anlamlı değildi ($p > 0,05$).

TARTIŞMA

Hirudoterapi ve yaş kupa terapisi, ülkemizde ruhsatlanan 15 temel GETAT uygulama alanından ikisidir. Kliniğimizde her iki alan ruhsatlı olarak uygulamaya devam etmektedir. Uygulama sonucunda ortaya çıkan değerler incelendiğinde, hirudoterapi ve yaş kupa terapisi için başvuran 125 hastanın BKİ ($29,47 \pm 5,69$) açısından fazla kilolu aralığının üst sınırında ve obezite sınırına (BKİ: 30 ve üstü) çok yakın durumda oldukları görülmektedir. Açlık kan glukoz değeri olarak ortaya çıkan 105 ± 43 mg/dL değeri, normal aralık olarak belirlenen 70-100 mg/dL aralığının üstündedir. Bu sebeplerle GETAT başvurusu yapan hastaların insülin direnci açısından değerlendirilmesi ve insülin direnci varsa uygun tedavi ile tip 2 diyabetes mellitus oluşumunun önlenmesi için çalışılması uygun olacaktır.^{4,5}

Yukarıdaki bulgulara göre Sağlık Bakanlığının 27 Ekim 2014 tarihli Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Yönetmeliğinde belirlenen uygulama şartlarına uyulduğu, örneğin sülük tedavisi yönetmeliğe göre 18 yaş altında uygulanmaması önerildiği ve bizim uygulamamıza göre de 18 yaş altı çocuklara uygulanmadığı görülmüştür. Yine GETAT Yönetmeliğine göre kupa terapi için Hb değerinin en az $9,5$ g/dL olması gerektiği belirtilmiş ve bizim bulgularımıza göre kupa terapi uygulanan hastalardan en düşük Hb değeri $9,8$ g/dL olarak bulunmuştur.

Sistolik ve diastolik tansiyon açısından literatüre bakıldığında GETAT uygulamaları ile düşüş beklenirken yaptığımız çalışmada, istatistiksel olarak anlamlı düşüş çıkmaması hasta sayımızın azlığı ile açıklanabilir. Daha çok hastanın dâhil olduğu geniş çalışma grupları ile ölçümlerin tekrarlanması faydalı olacaktır.^{1,2}

GETAT uygulamaları için merkezimize başvuran hastaların yaş ortalaması $48,90 \pm 14,29$ ve meslek dağılımı; ev hanımı 62 (%49) kişi, çiftçi 20 (%16) kişi, işçi 10 (%8) kişi, memur 10 (%8) kişi, diğer (emekli, öğrenci vs) 23 (%18) kişi olarak bulunmuştur. Bu durumda sosyoekonomik durum olarak daha ileride olan kesimlerde GETAT uygulamalarına daha az ilgi olduğu görülmektedir. Ayrıca yaş ortalaması dikkate alındığında, gençlerden ve yaşlı nüfustan daha az ilgi görülmekte iken orta yaş grubunda daha fazla GETAT başvurusu görülmektedir. Bu durum, literatürdeki benzer araştırmalar ile uyum göstermektedir.⁶

SONUÇ

Sonuç olarak GETAT uygulama başvurusu yapan hastalarımızın dağılımı ve durumları incelendiğinde, orta yaş ve üstü, preobez ve açlık kan glukoz düzeyi yönüyle prediyabetik olmaları dikkate alınarak, insülin direnci, obezite ve tip 2 diyabet yönünden değerlendirilmeleri ve takip edilmeleri, daha fazla hasta üzerinde benzer çalışmaların sürdürülmesi faydalı olacaktır.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi

bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Fikir/Kavram: Hasan Basri Savaş, İsmail Sarıkan; **Tasarım:** İsmail Sarıkan, **Denetleme/Danışmanlık:** İsmail Sarıkan; **Veri Toplama ve/veya İşleme:** İsmail Sarıkan, Hasan Basri Savaş; **Analiz ve/veya Yorum:** İsmail Sarıkan; **Kaynak Taraması:** İsmail Sarıkan; **Makalenin Yazımı:** İsmail Sarıkan, Hasan Basri Savaş; **Eleştirel İnceleme:** Hasan Basri Savaş; **Kaynaklar ve Fon Sağlama:** Hasan Basri Savaş; **Malzemeler:** Hasan Basri Savaş.

KAYNAKLAR

1. Sert E, Yüksel ŞB, Arar Sakarya A, Sert A, Kalaycı MZ. [Case report: small cell lung cancer and cupping therapy]. Integr Tıp Derg. 2015;3(2):26-30.
2. Ayhan H, Mollahaliloğlu S. [Medicinal leech therapy: hirudotherapy]. Ankara Med J. 2018;18(1):141-8.
3. Sert E, Arar Sakarya A, Yüksel ŞB, Sert A, Kalaycı MZ. [Cupping therapy practice and clinical research applications of cupping]. Integr Tıp Derg. 2015;3(2):19-25.
4. Savaş HB, Gültekin F. [Insulin resistance and clinical significance]. Med J. 2017;24(3):116-25.
5. Gültekin F, Öner ME, Savaş HB, Doğan B. [Sweeteners, glucose intolerance and microbiota]. J Biotechnol and Strategic Health Res. 2017;1(Special Issue):34-8.
6. Kılıç KN, Soylar P. [Investigation of attitudes, reasons and satisfaction levels of individuals who apply to traditional and complementary medicine practices]. J Tradit Complem Med. 2019;2(3):97-105. [\[Crossref\]](#)